

Arrestnummer C/ 505 / 2022
Repertoriumnummer 2022 / 1417
Datum van uitspraak 20 april 2022
Rolnummer 2021/CO/994 2006/P/803
Notitienummer parket-generaal

Mededeelbaar aan de ontvanger

Hof van beroep Antwerpen

Arrest

C4 kamer
correctionele zaken

Aangeboden op
Niet te registreren

COVER 01-00002623332-0001-0021-01-01-1

rechtstreeks gedaagde partij

vertegenwoordigd door mr _____ loco mr. _____, beiden advocaat
bij de balie provincie

3.1

in de Persoon van de
betekening doende op het

met kantoren te

rechtstreeks gedaagde partij

vertegenwoordigd door mr _____ loco mr. _____, beiden advocaat bij
de balie

en inzake het OPENBAAR MINISTERIE

1. Rechtstreekse dagvaarding

Gedaagd bij exploit d.d. 24 augustus 2021 van _____, gerechtsdeurwaarder
met standplaats te _____, er kantoorhoudende aan

Deze rechtstreekse dagvaarding luidt onder meer als volgt:

...

- Vast te stellen dat de oprichting van de aanbouw van 57 m² en de drie garages met siermuur heeft plaats gevonden tussen 1973 en 1976 en derhalve in ieder geval voor het eerste gewestplan en in geen geval in een natuurgebied;
- Verder vast te stellen dat de in het arrest van 14 november 2007 en het arrest van het Hof van Cassatie van 2018 gekwalificeerde fouten bevatten die van aard zijn om de uitvoerbare kracht van het arrest teniet te doen;
- Verzoekers vrij te spreken van enig misdrijf;

- Te zeggen voor recht dat de dwangsom opgelegd bij arrest van 14 november 2007 opgeheven wordt;
- De Stedenbouwkundige Inspecteur voor de Provincie te veroordelen tot de kosten van het geding.

...

2. Voorgaanden

2.1.

Bij het vonnis, op tegenspraak gewezen op 30 mei 2006 door de rechtbank van eerste aanleg te Hasselt, dertiende kamer, werd onder meer beslist als volgt:

De ten laste gelegde feiten worden thans strafbaar gesteld door de artikelen 99, 146 en 149 van het Decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, zoals gewijzigd door de artikelen 16, 36, 38 en 64 van het decreet van de Vlaamse Raad van 26 april 2000 (B.S. van 29 april 2000), zoals gewijzigd bij decreet van 4 juni 2003 houdende wijziging van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, wat het handhavingsbeleid betreft (B.S. 22 augustus 2003).

...

Stelt vast dat de woning in hout en baksteen met een plat dak, de houten constructie met een oppervlakte van 54 m² en de muur, die de beide constructies verbindt, als vergund dienen te worden beschouwd.

Spreekt beklaagden hiervan VRIJ en verzendt hen van vervolging zonder kosten.

Verklaart zich niet bevoegd om kennis te nemen van de vordering van de stedenbouwkundige inspecteur.

Laat de kosten der publieke vordering opzichtens deze beklaagden ten laste van de Belgische Staat.

2.2.

Tegen dit vonnis werd op 6 juni 2006 hoger beroep ingesteld door de Stedenbouwkundig Inspecteur en op 14 juni 2006 door het Openbaar Ministerie.

In deze beroepsprocedure werd bij het arrest, op tegenspraak gewezen op 14 november 2007 door het hof van beroep te Antwerpen, twaalfde kamer, onder meer beslist als volgt:

Ontvangt de hogere beroepen;

Bevestigt het bestreden vonnis in zo verre de feiten van de tenlastelegging werden geactualiseerd;

Wijzigt het bestreden vonnis voor het overige en opnieuw recht doende en met eenparige stemmen;

Spreekt de beide beklaagden vrij voor de hen ten laste gelegde feiten zoals geactualiseerd en beperkt in zo verre betrekking hebbend op de basiswoning, zijnde de oorspronkelijke woning met een oppervlakte van 15m x 6m en verklaart zich niet bevoegd om te oordelen over de herstelvordering in zo verre op dat bouwwerk geënt;

Verklaart ieder van de beide beklaagden schuldig aan de feiten hen ten laste gelegd en zoals geactualiseerd doch beperkt tot de verdere bouwwerken, zijnde de aanzienlijke uitbreiding m.n. de uitbreiding aan de basiswoning met een oppervlakte van ca. 57 m², een aparte constructie in hout met een oppervlakte van ca. 9m x 6m waarin drie garages zijn ondergebracht en een gemetselde muur die beide voormelde constructies verbindt;

Veroordeelt ieder van de beide beklaagden tot een geldboete van TWEEHONDERD EURO te vermeerderen met 45 opdecimen en aldus gebracht op DUIZEND HONDERD EURO of een vervangende gevangenisstraf van EEN MAAND;

Stelt vast dat de feiten gepleegd werden zowel voor als na 1 maart 2004;

Verplicht ieder der beklaagden om bij wijze van bijdrage tot de financiering van het bijzonder fonds tot hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders een bedrag te betalen van VIJFENTWINTIG EURO, verhoogd met 45 opdecimen en alzo gebracht op HONDERD ZEVENENDERTIG EURO en VIJFTIG CENT;

Legt aan ieder der veroordeelden een vergoeding op van ACHTENTWINTIG EURO en VIERENTACHTIG CENT;

Recht doende op de herstelvordering zoals gewijzigd en herleid en gekoppeld aan de feiten waaraan de beide beklaagden schuldig bevonden werden;

Beveelt beklaagden de plaats in de vorige staat te herstellen, hetgeen impliceert de afbraak van de uitbreiding van de chalet in hout en bakstenen inclusief de verwijdering van de vloerplaat, een en ander omvattende ca. 57 m², het verwijderen van de houten garages inclusief het verwijderen van de eventuele vloerplaat en het verwijderen van de verbindingsmuur inclusief de fundering, binnen de termijn van EEN JAAR ingaande vanaf het in kracht van gewijsde gaan van huidig arrest;

Beveelt, voor het geval de plaats niet binnen een jaar na het in kracht van gewijsde gaan van huidig arrest in de vorige staat wordt hersteld, en/of het strijdige gebruik niet binnen die termijn wordt gestaakt, zoals hiervoor gezegd, dat de stedenbouwkundige inspecteur en het college van burgemeester en schepenen, ambtshalve in de uitvoering ervan kunnen voorzien op kosten van de beklaagden;

Zegt dat de overheid die het arrest uitvoert, gerechtigd is om de materialen en voorwerpen afkomstig van de herstelling van de plaats of van de staking van het strijdig gebruik te verkopen, te vervoeren en te verwijderen;

Zegt dat de overtreder die in gebreke blijft, verplicht is alle uitvoeringskosten, verminderd met de opbrengst van de verkoop der materialen en voorwerpen, te vergoeden op vertoon van een staat, opgesteld door de overheid die het arrest uitvoert, of begroot en uitvoerbaar verklaard door de beslagrechter in de burgerlijke rechtbank;

Veroordeelt beide beklaagden, voor het geval dat aan de veroordeling tot herstel niet wordt voldaan, solidair tot betaling aan de stedenbouwkundige inspecteur van een dwangsom van HONDERD VIJFENTWINTIG EURO per dag vertraging indien niet vrijwillig door de beklaagden wordt overgegaan tot het herstel van de plaats in zijn vorige toestand, zoals boven aangegeven, en dit binnen de opgelegde hersteltermijn, met dien verstande dat die dwangsom zal opvorderbaar zijn vanaf de eerste dag na de hoger vermelde hersteltermijn in zoverre het huidig arrest vooraf werd betekend;

Veroordeelt beide beklaagden solidair tot de kosten van de strafvordering in beide aanleggen, deze kosten ondeelbaar verbonden zijnde aan de feiten waaraan de beklaagden schuldig bevonden werden, de kosten voorgeschoten door de openbare partij in totaal begroot op 180,50 euro.

2.3.

Op 23 november 2007 stelden de oorspronkelijke beklaagden en thans rechtstreeks dagende partijen en cassatieberoep in tegen alle beschikkingen van het vermeld arrest van 14 november 2007.

Bij het arrest, in de zaak met rolnummer gewezen op 1 april 2008 door het Hof van Cassatie, tweede kamer, werd beslist dat de memorie in cassatie namens de eisers niet ontvankelijk was, daar zij was ondertekend "i.o." , zonder melding van de hoedanigheid van de ondertekenaar

Daarom besliste het Hof van Cassatie als volgt:

"Verwerpt de cassatieberoepen.

Veroordeelt de eisers in de kosten.

Begroot de kosten op 85,34 euro."

2.4.

Op 25 september 2008 legden de oorspronkelijke beklaagden en thans rechtstreeks dagende partijen en een verzoekschrift voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna het Europees Hof) neer. Zij riepen in dat de beslissing van het Hof van Cassatie hun door artikel 6, § 1, EVRM gewaarborgd recht van toegang tot de rechter heeft miskend.

Het Europees Hof, tweede afdeling, zetelend in een comité bestaande uit drie rechters, heeft op 13 maart 2018 eenparig beslist als volgt:

- er werd akte genomen van de verklaring van de Belgische regering betreffende artikel 6.1 EVRM en van de daarin vastgestelde modaliteiten om de aangegane verbintenissen na te komen;
- de zaak werd bij toepassing van artikel 37.1 EVRM doorgehaald.

Die beslissing werd op 5 april 2018 medegedeeld

Uit de beslissing van het Europees Hof blijkt dat:

- de Belgische regering met het oog op het oplossen van de in het verzoekschrift van de eisers (thans rechtstreeks dagende partijen) opgeworpen kwestie een eenzijdige verklaring heeft afgelegd waarin zij erkent dat het onontvankelijk verklaren van eisers' memorie met als motief dat de ondertekenaar van de memorie zijn hoedanigheid van advocaat niet heeft vermeld, strijdig is met het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht van toegang tot de rechter (ro 9);
- de Belgische regering gelet op de erkenning van de schending de doorhaling van de zaak van de rol vraagt tegen betaling aan elk van de eisers van een bedrag van 8.000,00 euro als vergoeding voor morele schade en kosten en uitgaven (ro 9);
- de opheffing van de met het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 14 november 2007 uitgesproken dwangsom niet werd beoogd (ro 10).

Die eenzijdige verklaring door de Belgische regering en de ter zake door de eisers (thans rechtstreeks dagende partijen) gevoerde betwistingen werden door het Europees Hof als volgt beoordeeld:

- de voorgestelde bedragen aan schadevergoeding komen overeen met wat in gelijkaardige zaken wordt toegekend (ro 16);
- de heropening van de rechtspleging voor de nationale rechter is het meest geschikte, zo niet het enige middel om een integraal rechtsherstel te verzekeren en de miskennis van het recht op een eerlijk proces te herstellen (ro 17);
- artikel 442*bis* Wetboek van Strafvordering, zoals gewijzigd door de wet van 5 februari 2016, laat de eisers toe op grond van een beslissing waarin een eenzijdige verklaring door de regering van erkenning van een verdragsschending wordt vastgesteld, om een heropening van de rechtspleging te verzoeken (ro 17);
- het niet-opnemen van de opheffing of de regeling van de dwangsom in de eenzijdige verklaring van de regering is geen reden om de eenzijdige verklaring te verwerpen (ro 17);
- in het licht van zijn duidelijke en vaste rechtspraak betreffende het recht van toegang tot de rechter is het verder onderzoek van het verzoek van de eisers niet gerechtvaardigd;
- indien de regering de bepalingen van de eenzijdige verklaring niet naleeft, kan de zaak overeenkomstig artikel 37.2 EVRM opnieuw op de rol worden ingeschreven.

2.5.

Naar aanleiding van deze definitieve beslissing van het Europees Hof legde de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie bij toepassing van de artikelen 442*bis* en 442*ter*, 3°, Wetboek van Strafvordering op 10 juli 2018 een verzoekschrift neer ter griffie van het Hof van Cassatie, strekkende tot heropening van de rechtspleging die heeft geleid tot het arrest van 1 april 2008 in de zaak .

Bij arrest van 2 oktober 2018 beval het Hof van Cassatie de heropening van de rechtspleging en trok het Hof het arrest in dat het op 1 april 2008 had gewezen in zoverre dit arrest had geweigerd uitspraak te doen over de door de eisers (thans rechtstreeks dagende partijen) in hun memorie aangevoerde middelen en het in die mate het cassatieberoep van de eisers tegen het arrest van het hof van beroep van Antwerpen van 14 november 2007 had verworpen.

Opnieuw rechtdoende over de grond van de door de rechtstreeks dagende partijen aangevoerde middelen besliste het Hof van Cassatie als volgt:

“Verwerpt de cassatieberoepen van de eisers tegen het arrest van het hof van beroep van Antwerpen van 14 november 2007.

Laat de kosten ten laste van de Staat.”

3. Rechtspleging voor het hof

De zaak werd behandeld op de openbare zitting van 9 februari 2022.

Het hof heeft hierbij gehoord:

- de Voorzitter in zijn verslag,
- het Openbaar Ministerie in zijn uiteenzetting van de zaak en in zijn vordering,
- de rechtstreeks gedaagde partijen DE STEDENBOUWKUNDIG INSPECTEUR en HET VLAAMS GEWEST in hun middelen, ontwikkeld door hun raadsman, voornoemd,
- de rechtstreeks gedaagde partij _____ in haar middelen, ontwikkeld door haar raadsman, voornoemd,
- de rechtstreeks dagende partijen in hun middelen, ontwikkeld door hun raadsman, voornoemd.

De door de partijen neergelegde conclusies en stukken werden in het beraad betrokken.

4. Met betrekking tot de ontvankelijkheid van de rechtstreekse dagvaarding en de omvang van de beoordeling

4.1.

De rechtstreeks dagende partijen betitelden hun rechtstreekse dagvaarding als ‘dagvaarding bij de dwangsomrechter’ en verwezen daarbij naar artikel 1385^{quinquies} Gerechtelijk Wetboek.

Dat artikel bepaalt dat de rechter die een dwangsom heeft opgelegd, op vordering van de veroordeelde de dwangsom kan opheffen, de looptijd ervan opschorten gedurende de door hem te bepalen termijn of de dwangsom verminderen ingeval van blijvende of tijdelijke, gehele of gedeeltelijke onmogelijkheid voor de veroordeelde om aan de hoofdveroordeling te voldoen. Voor zover de dwangsom verbeurd was voordat de onmogelijkheid intrad, kan de rechter haar niet opheffen of verminderen.

In deze zaak werd de dwangsom opgelegd bij het arrest van 14 november 2007 van de twaalfde kamer van het hof van beroep te Antwerpen, die ingevolge het toen geldend bijzonder reglement van het hof kennis nam van correctionele zaken met betrekking tot stedenbouw en ruimtelijke ordening. Deze zaken worden inmiddels behandeld door de C4 kamer, die hier als dwangsomrechter te beschouwen is en thans van deze zaak kennis neemt.

De herstellvordering was destijds aanhangig gemaakt door de Stedenbouwkundig Inspecteur, die voor het hof optrad als eiser tot herstel. Aan de rechtstreekse dagende partijen werd het bevel gegeven de plaats in de vorige toestand te herstellen, binnen een termijn van één jaar en onder verbeurte van een dwangsom van 125 euro per dag vertraging, dewelke verviel aan de Stedenbouwkundig Inspecteur.

Hieruit blijkt dat noch het Openbaar Ministerie, noch de _____, noch het Vlaams Gewest titularis waren van de opgelegde dwangsom, gekoppeld aan het bevel tot herstel. De gedwongen uitvoering en de invordering van de dwangsom werden nagestreefd door haar enige titularis de Stedenbouwkundig Inspecteur, die derhalve de enige te betrekken procespartij is bij een vordering op grond van artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek.

De vordering van de rechtstreeks dagende partijen is, in de mate dat zij gesteund is op artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek, dan ook niet ontvankelijk in zoverre gericht tegen het Openbaar Ministerie, de _____ en het Vlaams Gewest.

4.2.

Zowel uit hun motieven als uit het door hen gevraagd beschikkend gedeelte blijkt evenwel dat de vordering van de rechtstreeks dagende partijen er ook toe strekt om het hof ertoe te brengen haar eerder arrest van 14 november 2007 teniet te doen, de strafvordering en de herstellvordering opnieuw te beoordelen en de rechtstreeks dagende partijen vrij te spreken van de hen ten laste gelegde feiten en hen geen herstelmaatregel op te leggen.

De rechtstreeks dagende partijen menen daartoe gerechtigd te zijn op grond van artikel 1382 oud Burgerlijk Wetboek.

Zij voeren aan dat zij het slachtoffer zijn van een manifeste gerechtelijke dwaling in het arrest van 14 november 2007 van het hof van beroep te Antwerpen, dewelke vervolgens bevestigd werd in het arrest van 2 oktober 2018 van het Hof van Cassatie, en menen dat het thans aan de dwangsomrechter toekomt om de gemaakte fout te herstellen door de gewraakte beslissing teniet te doen.

Het arrest van 14 november 2007 van het hof van beroep te Antwerpen betrof een in laatste aanleg gewezen eindarrest, waarbij het zijn rechtsmacht uitputte over alle aspecten van zowel de strafvordering als de herstellvordering.

Dit arrest werd door de rechtstreeks dagende partijen bestreden voor het Hof van Cassatie, dat bij arrest van 1 april 2008 het cassatieberoep verwierp om procedurele redenen. Na tussenkomst van het Europees Hof trok het Hof van Cassatie dit laatste arrest evenwel in en sprak het zich alsnog ten gronde uit over de twee middelen die door de rechtstreeks dagende partijen waren aangevoerd. Bij arrest van 2 oktober 2018 verwierp het Hof van Cassatie deze beide middelen.

Hierdoor verkreeg het arrest van 14 november 2007 van het hof van beroep te Antwerpen kracht van gewijsde en was dus het niet meer vatbaar voor enig gewoon rechtsmiddel.

In de gegeven omstandigheden heeft het hof thans geen enkele rechtsmacht om het vermeld arrest teniet te doen, noch om de strafvordering en desgevallend de herstellvordering opnieuw te beoordelen. De rechtstreekse dagvaarding geldt niet als aanvraag tot herziening conform art. 443 Strafwetboek, en het hof heeft en overvloede geen rechtsmacht om een dergelijke aanvraag te ontvangen of te beoordelen.

Het feit dat de rechtstreeks dagende partijen aanvoeren dat aan het arrest van 14 november 2007 van het hof van beroep te Antwerpen een foutieve toepassing van de wet ten grondslag ligt, dewelke werd bevestigd door het Hof van Cassatie in zijn arrest van 2 oktober 2018, doet hieraan geen afbreuk.

Er bestaan binnen onze interne rechtsorde geen dienstige rechtsmiddelen meer die dit hof toelaten over te gaan tot een herroeping, vernietiging, wijziging of intrekking van de betwiste beslissing van 14 november 2007 van het hof van beroep te Antwerpen

In zoverre de bij die beslissing afgewezen partijen menen dat zij schade hebben ondervonden door hetzij een foutieve toepassing van de wet, meer in het bijzonder door een fout begaan door een in laatste aanleg rechtsprekende rechterlijke instantie in de uitoefening van haar rechtsprekende functie, hetzij het vermeende bestaan van een lacune in de wetgeving (omdat er geen rechtsmiddelen bestaan die het hof toelaten een door het hof van beroep te Antwerpen eerder bij wijze van (voorgehouden) rechterlijke dwaling gewezen beslissing te herroepen, te vernietigen, te wijzigen of in te trekken), waardoor de aansprakelijkheid van de Staat in het gedrang kan komen, staat het hen vrij om voor de bevoegde rechter een aansprakelijkheidsvordering in te stellen en een vergoeding van de hierdoor veroorzaakte schade te vorderen.

De thans gevatte kamer van het hof is hiervoor echter niet bevoegd en heeft geen rechtsmacht om zo'n aansprakelijkheidsvordering, die noodzakelijkerwijze van burgerrechtelijke aard is, te beoordelen.

In ieder geval verhindert het gezag van gewijsde dat aan de betwiste beslissing van 14 november 2007 van het hof van beroep te Antwerpen kleeft, dat het hof de grond van deze zaak opnieuw beoordeelt.

Evenmin heeft het hof in het kader van het huidig geschil rechtsmacht om zich uit te spreken over:

- de voorgehouden schending van de redelijke termijn (eerste middel, p. 70 tweede conclusie rechtstreeks dagende partijen). Tijdens de fase van de strafvervolgung was het aan de rechter ten gronde om hier in voorkomend geval rekening mee te houden. Het ruime tijdsverloop tussen de hoofdveroordeling, die weliswaar pas kracht van gewijsde kreeg op het ogenblik van het arrest van het Hof van Cassatie van 2 oktober 2018, en de invordering van de verbeurde dwangsommen wegens gebrek aan herstel, levert voor de veroordeelden geen onmogelijkheid op om aan de hoofdveroordeling te voldoen en betreft voor het overige een executiegeschil waarvan de beoordeling niet toekomt aan de dwangsomrechter in het kader van een vordering op grond van artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek;
- de regelmatigheid van de procedure tot heropening van de rechtspleging door het Hof van Cassatie en de vraag of daarbij een correcte toepassing werd gemaakt van artikel 442*bis*, laatste lid, Wetboek van Strafvordering (tweede middel, p. 71 tweede conclusie rechtstreeks dagende partijen).

5. Met betrekking tot het verzoek om een prejudiciële vraag te stellen aan het Benelux-gerechtshof

De rechtstreeks dagende partijen menen dat het minstens aan de dwangsomrechter toekomt om de manifeste gerechtelijke dwaling in het arrest van 14 november 2007 van het hof van beroep te Antwerpen, dewelke vervolgens bevestigd werd in het arrest van 2 oktober 2018 van het Hof van Cassatie, te herstellen door de bij die beslissing opgelegde dwangsom niet vatbaar voor invordering te verklaren.

In dat verband vragen zij dat de volgende prejudiciële vraag zou worden gesteld aan het Benelux-gerechtshof:

“Schendt artikel 1385quinquies Gerechtelijk Wetboek de artikelen 1382 oud Burgerlijk Wetboek, de artikelen 144 en 145 Grondwet, de artikelen 6 en 13 EVRM en de artikelen 23 tot en met 28 Gerechtelijk Wetboek, doordat dit artikel aan de dwangsomrechter alleen de bevoegdheid geeft de dwangsom op te heffen, de looptijd ervan op te schorten of te verminderen in geval van blijvende of tijdelijke, gehele of gedeeltelijke onmogelijkheid voor de veroordeelde om aan de hoofdveroordeling te voldoen, terwijl de veroordeelde over argumenten en bewijzen beschikt om aan te tonen dat de hoofdveroordeling berust op een gerechtelijke dwaling die de aansprakelijkheid wegens gekwalificeerde fouten meebrengt van de dwangsomrechter?”.

Artikel 6.1 van het Verdrag van 31 maart 1965 betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-gerechtshof bepaalt dat de Eerste Kamer van dat hof kennis neemt van vragen betreffende de uitleg van rechtsregels, bedoeld in artikel 1, voor zover deze zijn gerezen in zaken aanhangig bij een rechtscollege van één der drie landen dat zitting houdt binnen het grondgebied in Europa.

Artikel 1385quinquies, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek stemt overeen met artikel 4, eerste lid, Eenvormige Beneluxwet betreffende de dwangsom, zodat de erin vervatte rechtsregel in aanmerking kan komen voor een vraag tot uitleg aan het Benelux-gerechtshof.

Voornoemd artikel 6.1 laat echter enkel toe dat vragen worden gesteld met betrekking tot de uitleg van de erin bedoelde rechtsregels. Het verleent aan het Benelux-gerechtshof niet de rechtsmacht om prejudiciële vragen te beantwoorden over de grondwettelijkheid van die rechtsregels dan wel de verenigbaarheid ervan met andere wettelijke bepalingen.

Er is dan ook geen rechtsgrond om aan het Benelux-gerechtshof de prejudiciële vraag te stellen op de wijze zoals zij door de beklaagden is geformuleerd.

Het hof ziet bovendien geen aanleiding om de prejudiciële vraag van de beklaagden te (doen) herformuleren om deze binnen de rechtsmacht van het Benelux-gerechtshof te brengen. Bij toepassing van artikel 6.4, 1° van het Verdrag van 31 maart 1965 betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-gerechtshof hoeft het hof een gerezen vraag van uitleg immers niet te stellen indien het van oordeel is dat er redelijkerwijze geen twijfel kan bestaan omtrent het antwoord op die vraag.

Deze situatie doet zich hier voor. Naar het oordeel van het hof kan er immers redelijkerwijze geen twijfel over bestaan dat de rechtsregel, vervat in artikel 4, eerste lid Eenvormige Beneluxwet betreffende de dwangsom (en dus ook vervat in artikel 1385*quinquies*, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek) niet aldus moet worden uitgelegd dat zij aan de dwangsomrechter de bevoegdheid verleent om kennis te nemen van een vordering die strekt tot de vaststelling dat de hoofdveroordeling op een gerechtelijke dwaling berust.

In dit verband wijst het hof erop dat de gemeenschappelijke memorie van toelichting van de Benelux-overeenkomst houdende Eenvormige Wet betreffende de dwangsom, als toelichting op artikel 4 vermeldt: *“Buiten het geval dat de veroordeelde in de onmogelijkheid is om aan de hoofdveroordeling te voldoen, is geen enkele opschorting, opheffing of vermindering van de dwangsom mogelijk; zo in het geval van de veroordeelde, hoewel hij tot nakoming in staat is, daartoe niet wil overgaan”*.

6. Beoordeling ten gronde

In de mate dat de rechtstreeks dagende partijen zich overeenkomstig artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek op ontvankelijke wijze tot het hof als dwangsomrechter richten, daarbij de stedenbouwkundige inspecteur als titularis van de dwangsom betreffend, oordeelt het hof zoals hierna bepaald.

De rechtstreeks dagende partijen vragen in conclusie – hoewel in hun dispositief enkele zaken worden gevorderd die buiten de rechtsmacht van het hof liggen (zie hierboven) – in essentie om artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek toe te passen en de hen bij arrest van 14 november 2007 opgelegde dwangsom, gekoppeld aan het daarin geformuleerde herstel, op te heffen.

Artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek voorziet dat de rechter die een dwangsom heeft opgelegd, op vordering van de veroordeelde de dwangsom kan opheffen, de looptijd ervan opschorten gedurende de door hem te bepalen termijn of de dwangsom verminderen ingeval van blijvende of tijdelijke, gehele of gedeeltelijke onmogelijkheid voor de veroordeelde om aan de hoofdveroordeling te voldoen.

Enkel wanneer de rechter vaststelt dat de schuldenaar van een dwangsom onmogelijk aan zijn hoofdveroordeling kan voldoen, kan hij die schuldenaar gedeeltelijk of volledig vrijstellen van de betaling van de dwangsom. Het begrip “onmogelijkheid” zoals bedoeld in artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek is hier dus van doorslaggevend belang en dit begrip krijgt in de cassatierechtspraak een specifieke invulling waar het hof zich bij aansluit. Zo is er van “onmogelijkheid” om aan de hoofdveroordeling te voldoen als bedoeld in artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek sprake indien zich een situatie voordoet waarin de dwangsom zijn zin als dwangmiddel verliest, dit wil zeggen als geldelijke prikkel om nakoming van de veroordeling zoveel mogelijk te verzekeren. Dit is het geval indien het onredelijk zou zijn om van de veroordeelde meer inspanning en zorgvuldigheid te vergen dan hij heeft betracht (vergelijk Cass. 12 mei 2016, C.14.0032.N). De door artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek bedoelde onmogelijkheid voor de veroordeelde om aan de hoofdveroordeling te voldoen is dus geen absolute, maar wel een relatieve onmogelijkheid die moet worden afgemeten volgens de maatstaf van wat redelijkerwijze onmogelijk is (vergelijk Cass. 12 mei 2015, P.14.0493.N en Cass 12 juni 2018, P.17.1035.N). De onmogelijkheid bedoeld in artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek is tenslotte die waarvan de rechter niet op de hoogte was op het ogenblik dat hij de hoofdveroordeling uitspreekt en de dwangsom beveelt, ofwel omdat zij pas gebleken is na de uitspraak van die beslissing, ofwel omdat zij aan de rechter niet ter kennis werd gebracht vooraleer hij uitspraak deed (vergelijk Cass 2 december 2011, C.10.0561.F).

De rechtstreeks dagende partijen voeren aan dat zij in de morele onmogelijkheid verkeerden om aan de hoofdveroordeling te voldoen, nu niet zijzelf, maar wel de moeder van de oprichter was van de betwiste aanbouw van 57m², de drie bergplaatsen en de siermuur (derde middel, p. 71 tweede conclusie rechtstreeks dagende partijen).

Het hof merkt vooreerst op dat de rechtstreeks dagende partijen, als zij zich willen beroepen op de gehele of gedeeltelijke onmogelijkheid van artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek, deze onmogelijkheid ook moeten bewijzen.

Zij moeten daarom, rekening houdend met de hoger vermelde algemene overwegingen in verband met artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek, minstens aantonen dat het onredelijk zou zijn om van hen meer inspanning en zorgvuldigheid te vergen dan zij hebben betracht.

Dat bewijs wordt hier niet geleverd.

Het feit dat de rechtstreeks dagende partijen zelf niet hadden ingestaan voor de oprichting van de illegale constructies levert voor hen geen onmogelijkheid op om aan het bevolen herstel te voldoen. Zoals zij zelf in hun conclusie aangeven, werden zij nooit vervolgd voor een oprichtingsmisdrijf, maar enkel voor een instandhoudingsmisdrijf. Dat de oprichter zelf (en mogelijk ook andere rechtsopvolgers van de oprichter) niet mee vervolgd werd, was een opportuiniteitsbeslissing van de vervolgende overheid die ingegeven kan zijn door tal van legitieme redenen en die voor de rechtstreeks dagende partijen geen kennelijke onredelijkheid oplevert, noch een onmogelijkheid om aan het bevolen herstel te voldoen.

Op p. 10 van zijn arrest van 14 november 2007 wees het hof van beroep te Antwerpen er al op dat uit het verslag van de eigen architect van de rechtstreeks dagende partijen, de heer [REDACTED], bleek dat de afbraak van de uitbreiding slechts zo'n 320 manuren zou vergen, terwijl de rechtstreeks dagende partijen destijds met betrekking tot de houten constructie met drie bergplaatsen zelf voorhielden dat dit een lichte constructie betrof, zodat ook de afbraak daarvan niet onnoemelijk veel werk kon vragen.

Desalniettemin leveren de rechtstreeks dagende partijen niet het bewijs dat zij ook maar enige inspanning hebben geleverd om de herstelmaatregel eigenhandig uit te voeren of via uitbesteding door derden te doen uitvoeren. Het is geenszins onredelijk om van de rechtstreeks dagende partijen meer inspanning en zorgvuldigheid te vergen dan zij tot nog toe hebben betracht.

De bewering van de rechtstreeks gedaagde partijen dat recent zou zijn gebleken dat de betrokken percelen niet in natuurgebied lagen, maar deel uitmaakten van een goedgekeurde verkaveling (vierde middel, p. 72 tweede conclusie rechtstreeks dagende partijen) vormt voor hen evenmin een onmogelijkheid om aan de hoofdveroordeling te voldoen. Verder feitelijk onderzoek van dit middel zou een nieuwe beoordeling vergen van de grond van de zaak, dewelke zoals hoger uiteengezet niet kan gebeuren in het kader van een procedure op grond van artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek.

De rechtstreeks dagende partijen wezen er ter zitting ook op dat de Stedenbouwkundig Inspecteur de mogelijkheid had om over te gaan tot ambtshalve uitvoering. Hieruit kan echter geen middel worden geput om de toepassing van artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek te staven. Het staat de Stedenbouwkundige Inspecteur immers vrij te kiezen voor het aanwenden van het pressiemiddel van het verbeuren van de dwangsom om de veroordeelden aan te sporen zelf tot uitvoering van de bevolen herstelmaatregel over te gaan, eerder dan dit ambtshalve te doen.

Uit niets kan worden afgeleid dat er zich een situatie voordoet waarin de dwangsom zijn zin als dwangmiddel, dit is als geldelijke prikkel om nakoming van de veroordeling zoveel mogelijk te verzekeren, heeft verloren.

Bij gebrek aan bewijs van enige blijvende of tijdelijke, gehele of gedeeltelijke onmogelijkheid voor de rechtstreeks dagende partijen om aan de hoofdveroordeling te voldoen, wordt hun vordering dan ook afgewezen als ongegrond.

7. Met betrekking tot de rechtsplegingsvergoedingen

Het hof gaat niet in op de vordering van de Stedenbouwkundig Inspecteur en het Vlaams Gewest tot toekenning van een rechtsplegingsvergoeding ten laste van de rechtstreeks dagende partijen.

De verhaalbaarheid van de rechtsplegingsvergoeding in strafzaken wordt krachtens artikel 162*bis* Wetboek van Strafvordering immers beperkt tot de verhoudingen tussen enerzijds de beklaagde en de burgerrechtelijk aansprakelijke partij en anderzijds de burgerlijke partij. Het optreden van de herstellvorderende overheid, die een wettelijke opdracht in het algemeen belang uitoefent, en van de publiekrechtelijke rechtspersoon voor wie hij optreedt, kan niet worden gelijkgesteld met het optreden van een burgerlijke partij, die een particulier belang nastreeft. Dat geldt evenzeer bij de afwijzing van de vordering van de veroordeelde tot herstel op grond van artikel 1385*quinquies* Gerechtelijk Wetboek.

Dezelfde redenering gaat op voor de Belgische Staat die haar wettelijke opdracht eveneens in het algemeen belang uitoefent.

8. Wettelijke bepalingen

Het hof houdt rekening met volgende wettelijke bepalingen, de artikelen:

- 11, 12, 14, 24, 31 tot 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935
- 152, 162, 182, 183, 185, 190, 190ter, 194, 195, 199, 200, 202, 203, 203bis, 209bis, 210 en 211 van het Wetboek van Strafvordering
- 1, 2, 3 en 7 van het Strafwetboek
- 1385quinquies van het Gerechtelijk Wetboek

9. Beslissing

Het hof,

Rechtdoende op tegenspraak;

Beslist op grond van de hoger vermelde redenen, binnen de perken van de vordering zoals hiervoor bepaald, als volgt:

Verklaart de vordering van de rechtstreeks dagende partijen tot toepassing van artikel 1385quinquies Gerechtelijk Wetboek niet ontvankelijk in zoverre deze gericht is tegen het Openbaar Ministerie, de _____ en het Vlaams Gewest;

Stelt dat het hof op grond van artikel 1385quinquies Gerechtelijk Wetboek slechts de bij arrest van 14 november 2007 van de twaalfde kamer van het hof van beroep te Antwerpen aan de rechtstreeks dagende partijen opgelegde dwangsom kan opheffen, de looptijd ervan kan opschorten of deze dwangsom kan verminderen;

Verklaart zich zonder rechtsmacht om te oordelen over de overige vorderingen van de rechtstreeks dagende partijen;

Verklaart de vordering van de rechtstreeks dagende partijen tot toepassing van artikel 1385quinquies Gerechtelijk Wetboek ontvankelijk in zoverre deze gericht is tegen de Stedenbouwkundig Inspecteur voor de provincie _____, maar wijst ze af als ongegrond;

Veroordeelt de rechtstreeks dagende partijen tot de kosten van deze procedure, deze voorgeschoten door de openbare partij en begroot op nihil;

Laat de kosten van de rechtstreekse dagvaarding ten laste van de rechtstreeks dagende partijen.

Dit arrest is gewezen te Antwerpen door het hof van beroep, C4 kamer, samengesteld uit:

Raadsheer dd. voorzitter

Raadsheer

Raadsheer

en in openbare terechtzitting van **20 april 2022**

uitgesproken door _____, Raadsheer

in aanwezigheid van het lid van het Openbaar Ministerie vermeld in het proces-verbaal van de terechtzitting

met bijstand van griffier

De heer _____, Raadsheer dd. voorzitter, bevindt zich in de onmogelijkheid om dit arrest te ondertekenen (art. 195*bis* Wetboek van Strafvordering en art. 785 Gerechtelijk Wetboek).

De heer _____, Raadsheer dd. voorzitter, is tevens wettig verhinderd om dit arrest uit te spreken zodat krachtens beschikking van heden van de heer Eerste Voorzitter hij met het oog op de uitspraak vervangen wordt door Raadsheer _____ (artikel 782*bis*, tweede lid Gerechtelijk Wetboek).

